

OPS- kirje kouluille

Helmikuu 2015

Kirje työtapana

Tätä opetussuunnitelmaa tehdään aivan uudella tavalla. Sen olette varmasti jo huomanneetkin. Kentältä on kuulunut kysymyksiä, että milloin ”se oikea” ops- työ oikein alkaa, kun tähän saakka on vain keskusteltu yleisen osan asioista ja toimintakulttuurin kehittämisestä. Mutta sitäkin se ops- työ itse asiassa on: Oman yksikön toimintakulttuurin muovaamista sen suuntaiseksi, että opetussuunnitelman normit ja henki toteutuvat. Samalla se on mahdollisuus kehittää omaa työtä ja muuttaa kenties turhia, aikaa vieviä tavaksi juuttuneita käytänteitä, tai muuten vain raikastaa ja uudistaa omaa opetusta.

Tämä kirje on paitsi tiedotuskanava niin myös yhteisöllinen työtapa tehdä opetussuunnitelmaa eteenpäin. Nyt tämän kirjeen välityksellä saatte ensimmäiset oppiaineiden sisältöalueisiin liittyvät välitehtävät pohdittavaksi. Paras lopputulos syntyy, jos tehtäviä pohditaan yhdessä, vuorovaikutuksessa toisten kanssa. (Uuden opetussuunnitelman oppimiskäsityksen mukaisesti)

Uusi opetussuunnitelma haastaa työyhteisöt tekemään tiivistä yhteistyötä paitsi kollegojen kesken, niin myös huoltajien, yhteisöjen ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Myös oppilaat tulisi muistaa ottaa mukaan oman opiskelun, arvioinnin ja ihan koulun oman toiminnan suunnitteluun. Opettajien muodostamat tiimit ja aineryhmät ovat jo vakiintuneita yhteistyön muotoja isommilla kouluilla. Onko jollain koululla kokeiltu samantapaisella periaatteella oppilastiimien toimintaa? Tästä on tulossa vinkkejä seuraavassa kirjeessä, jolloin aiheena on arviointi ja oppilaiden osallistaminen. Isoissa kouluissa tiimityön toteuttaminen on luontevaa, mutta entäs pienet koulut? Olisiko mahdollista, että pienet koulut muodostaisivat oman kimpan, verkoston ja pidettäisiinkin tietyn säännöllisin väliajoin yt- kokoukset yhdessä? Samaan tapaan kuin osassa kouluissa aloitettiin narratiivit yhdessä toisten koulujen kanssa. Välitehtävien tekeminen yhteisessä kokouksessa olisi antoisampaa kuin yksin puurtaminen.

Uuden opetussuunnitelman keskeiset muutokset

Opetushallitus kuvaa perustelumuiostiossaan uuden opetussuunnitelman keskeisiä uudistuksia seuraavasti.

Opetussuunnitelman laatimista ohjaavat keskeiset periaatteet:

- perusopetuksen yhtenäisyyden vahvistaminen sekä opetuksen ja kasvatuksen vertikaalisesta ja horisontaalisesta johdonmukaisuudesta ja **eheydestä** huolehtiminen
- opetuksen inklusiivisuuden vahvistaminen siten, että jokainen oppilas nähdään ainutlaatuisena ja arvokkaana, oppimista tuetaan niin, että jokainen voi kasvaa täyteen mittaansa ja huolehditaan opetuksen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä
- monipuolisen oppimisen ja oppimaan oppimisen taitojen edistäminen sekä hyvään osaamisen tasoon pyrkiminen
- kestävän elämäntavan edistäminen kestävän kehityksen kaikilla ulottuvuuksilla; ihmisoikeuskasvatus ja globaalin vastuun näkökulma
- oppilaiden roolin vahvistaminen oppimisensa subjekteina sekä oppilaiden osallisuuden systemaattinen edistäminen
- koulun kehittäminen oppivana yhteisönä sekä hyvinvoinnista ja turvallisuudesta huolehtiminen

Perusopetuksen perusteiden keskeiset osa-alueet ovat suurelta osin säilyneet nykyisten perusteiden kaltaisina, mutta kokonaisrakenne on muuttunut nivelkohdat paremmin huomioonottavaksi. Niiden mukaisesti perusteasiakirja jäsentyy neljän kokonaisuuteen, jotka ovat

- kaikkien oppiaineiden opetusta yhdistävät osa-alueet luvuissa 1-12
- vuosiluokat 1-2
- vuosiluokat 3-6
- vuosiluokat 7-9.

Jokaisessa vuosiluokkakokonaisuudessa käsitellään:

- 1) siirtymävaiheiden merkitystä (esimerkiksi siirtymät esiopetuksesta perusopetukseen ja 2. vuosiluokalta 3. vuosiluokalle)
- 2) kyseisten vuosiluokkien erityistä, oppilaiden ikäkauden huomioonottavaa tehtävää perusopetuksen kokonaisuudessa
- 3) laaja-alaisen osaamisen tavoitteita kyseisillä vuosiluokilla
- 4) näillä vuosiluokilla opetettavia oppiaineita.

Oppiaineosuudet on uudistettu kokonaisuudessaan. Jokainen oppiainekuvaus alkaa oppiaineen **tehtävän** määrittelyllä ja siinä osoitetaan oppiaineen merkitys sekä perusopetuksen kokonaisuudessa että oppilaan tulevaisuuden kannalta. Tehtäväkuvaukseen sisältyy myös yhteys arvoperustaan ja oppimiskäsitykseen. Oppiaineiden **tavoitteiden merkitystä on korostettu ja jokaiselle tavoitteelle on kirjoitettu arviointikriteeri kuudennen vuosiluokan loppuun sekä päättöarviointia varten.**

Arviointikriteerit ovat opettajan työkaluja oppimisen arvioinnissa. Ne eivät ole oppilaille asetettavia tavoitteita, vaan kuvaavat sen osaamisen tason, joka vaaditaan hyvään osaamiseen (arvosana 8).

Tavoitteiden yhteyteen on merkitty näkyviin kunkin tavoitteen liittyminen oppiaineen keskeisiin sisältöalueisiin sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin. **Oppiaineiden sisältökuormaa on karsittu.**

Sisällöt on kuvattu keskeisinä sisältöalueina ja määrittely tehty siten, että se **tukee paikallista**

sisältöjen valintaa ja sisältöjen käsittelyä. Lisäksi oppiaineiden **opetuksen tavoitteita** on tarkasteltu **oppimisympäristöjen ja työtapojen, ohjauksen, eriyttämisen ja tuen sekä oppimisen arvioinnin** näkökulmista ja tällä tavoin vahvistettu tukea sekä paikallisten opetussuunnitelmien laadintaan että opettajien työhön.

Lisäksi joitakin perusteiden osuuksia on painotettu nykyistä enemmän:

- perusopetuksen merkitystä ja eetosta avaavat **arvoperusta, tehtävä ja oppimiskäsitys**
- oppiainerajat ylittävät ja opetusta eheyttävät **laaja-alaisen osaamisen kuvaukset**
- perusopetuksen yhtenäisyyttä vahvistavan, oppimiseen innostavan ja oppilaiden osallisuutta ja yhteistyötä korostavan **toimintakulttuurin** kehittämistä ohjaavat periaatteet sekä siihen liittyen **oppimisympäristöjen ja työtapojen** valintaa ja kehittämistä ohjaavat periaatteet ja ohjeet **monialaisten oppimiskokonaisuuksien** toteuttamisesta
- oppimisen **arviointia, päättöarvosanan** muodostamista ja **arviointikriteereitä** sekä **todistuksia** koskevat linjaukset
- opetuksen käytännön järjestämisen tueksi laaditut osuudet (kuten esimerkiksi linjaukset eri toimijoiden välisestä yhteistyöstä, yhdysluokkaopetuksen ja etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen järjestämisestä sekä joustavan perusopetuksen toiminnasta).

Kuukauden teema: Oppikirjat

Uuden opetussuunnitelman keskeisiin uudistuksiin kuuluu oppiaineiden sisältöalueiden karsiminen. Miten tämä on huomioitu uusissa oppikirjoissa, minkä verran niistä on karsittu sisältöjä? Ainakin ne kirjat joihin itse olen tutustunut, olivat aikalailla entisen kaltaisia. Lukiessani ympäristöopin oppisisältöjä ja pohtiessani työtapoja, mieleeni tuli vanha Leena Ahon tekemä Ympäristöoppi- oppikirja. Mielestäni se sopisi tämän uuden opetussuunnitelman henkeen ilmiökeskeisen oppimisen ja tutkivan otteensa ansioista. Mutta tutkikaa, vertailkaa ja arvioikaa, mikä oppimateriaalissa muuttuu.

Kuten edellisessä luvussa todettiin, valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan keskeiset sisältöalueet ja paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään mitkä oppiaineen sisällöt kullakin vuosiluokilla käsitellään. Tämä asettaa haasteita valittaville oppikirjoille. Suomalaiset oppikirjat ovat tunnetusti maailman parhaimmistoa ja osa Pisa menestyksestä on varmasti laadukkaan oppimateriaalin ansiota. Tämän ops- työn aikana olen konkreettisesti oppinut jotain oppikirjoista. Olen ollut koulutusten aikana työpajoissa ja ryhmätöissä, joissa mukana on ollut oppikirjavalmistajien edustajia. Siellä minulle on kerrottu, että hyvä oppikirja sisältää aina muutakin kuin pelkän opetussuunnitelman mukaista sisältöä. Joissakin (myyvemmissä) kirjoissa voi olla jopa 20% tehtäviä ja materiaalia opetussuunnitelman ulkopuolelta. Kirjat on tarkoitettu **joustavaan** käyttöön, jolloin opettaja voi muokata kirjaa käytettäväksi paikallisen opetussuunnitelman mukaisesti. **Kirja itsessään ei ole opetussuunnitelma**, vaikka olisikin tehty uuden opetussuunnitelman mukaisesti.

Sähköiset oppikirjat

Moni koulu on miettinyt kirjatilausten sijaan siirtymistä tablet- opetukseen ja sähköisiin oppimateriaaleihin. Mitä tämä koululta vaatisi? Voisiko sähköisen oppimateriaalin siirtyä vain joissain oppiaineissa? Mitä kaikki tulisi maksamaan? Mitä hyötyä olisi tablet- opetukseen siirtymisestä? Näihin kysymyksiin löydät ainakin osittain vastauksia Mikko Ripatin Educa- messuilla pitämästä luentomateriaalista, jonka lähetän tämän

kirjeen liitteenä. Sähköisen oppimateriaalin taso on vielä melkoisen kirjavaa ja toisaalta tarjontaa on vielä vähän. Nyt rehtoreille on tullut linkki Pedanetissa toimivan eOppi- materiaaliin tutustumista varten. Käykääpä vilkaisemassa.

Tablet- opetukseen siirtymisen tulisi olla opettajalle vapaaehtoista. Teknologia tarjoaa mahdollisuuden viedä oppimisen aivan uudelle tasolle, mutta se vaatii opettajalta aikaa, vaivaa ja paneutumista sekä aikamoisen määrän innostusta. Se on tietysti sanomattakin selvää, että hyvä ja innostunut (ja innostava) opettaja on oppimisen kannalta avainasemassa, oli oppimisen väline sitten kirja tai tabletti!

Välitehtävä

Aineryhmät ovat keskuudessaan valmistelleet kouluille välitehtäviä koskien oppiaineiden sisältöjä. Tehtävien tekeminen vaatii oman oppiaineen sisältöalueeseen tutustumista. Tehtäviä on jokaisesta oppiaineesta ja osa on jaettu luokka-asteille 1-2, 3-6 ja 7-9. Osa tehtävistä on oppiainerajat ylittäviä ja ne vaativat yhteistä keskustelua (esim. taito- ja taideaineiden tehtävät) työyhteisössä.

Miten toimitaan, kun aikataulu on tiukka?

- 1) Tehtävät voidaan antaa aineryhmille tai tiimeille pohdittavaksi ja kun tehtävät on tehty nämä huolehtivat itse palauttamisesta.
- 2) Pidetään yt- kokous, jonka aikana tehdään tehtävät ryhmätyönä.
- 3) Pienet koulut voivat tehdä kimpassa naapurikoulujen kanssa tai vastaavat vain osaan tehtävistä ja jättävät osan tehtävistä tekemättä.

Niitä tehtäviä ei tarvitse tehdä, jotka eivät kuulu oman opetuksen piiriin. **Vastaukset on palautettava viimeistään perjantaina 27.2 eli ennen lomalle lähtöä.**

Tehtävät löytyvät Pedanetista ja ne ovat luettavissa ilman sisäänkirjautumista. Palautusta varten sinun on kirjauduttava sisään ja palauttamista varten tarvitset avainsanan palautuslaatikkoon. Kaikissa tehtävissä on sama avainsana: Tehtävä2.

Välillä suunta on ehkä hakusessa ja hommat ei huvita, silloin tarvitaan innostavaa työkaveria tsemppaamaan.

OPS-Satu

